

8. Catavasier grecesc și românesc, Sibiu 1817. (Cyrillbetűs görög szöveg.) 8°, 270+1. Cf. Bibliografia Rom. III. 183.

9. Αὐτὴ ἡ σύντομος προσευχὴ εὐρέθῃ εἰς τὸν Ἅγιον Τάφον. Ἦτις πρὸς ἡμᾶς μετεκομίσθη, νῦν δὲ προτροπὴ καὶ δαπάνη τοῦ Ἀρχιμανδρίτου Ἱερομονάχου Κυρίου Ἰγνατίου Καλλονᾶ, τοῦ ἐξ Ἄνδρου, τύποις ἐξεδόθη εἰς χρῆσιν τῶν Ὀρθοδόξων Χριστιανῶν. Ἐν Πατάκῃ. 1818. Τόπος φύλλο. 7 5/8 × cm, 19 l. Kecskeméti görög könyvtár.

10. Catavasier, Buda 1818. (Cyrillbetűs görög szöveg.) 8°, 4+311. Bibliogr. Rom. III. 216.

11. Νέον Ἀλφαβητάριον ἤτοι Σύντομος καὶ ἀκριβὴς μέθοδος νὰ μανθάνωσι τὰ παιδία εὐκόλως καὶ ὀρθῶς νὰ ἀναγινώσκωσι. ἐν Βούδα, 1818. 8°, 16. E.

12. Μικρὰ Κατὴχησις ἢ Σύντομος Ὀρθόδοξος Ὁμολογία εἰς χρῆσιν τῶν Ἀνατολικῆς Ἐκκλησίας τέκνων ἐκ τρίτου ἐκδοθεῖσα ὑπὸ Δημητρίου Νικολάου Δαρβάρεως. Δαπάνη Αὐταδέλφων Δαρβάρεων Ἰωάννου καὶ Μάρκου. Ἐν Βούδα ἐν τῇ Τυπογραφίᾳ τοῦ πανδιδάκτῆριου. 1825. 16°, 95. Kozányi municipális kt.

13. Μέθοδος εὐκαρπὸς τὸν τοῦ σέβασθαι Θεόν, ὑπεραγίαν τε Παρθένον Μαρίαν, καὶ τοὺς ἁγίους, Φιλοελλήνων ἕνεκα ἐξ ἀλλοίων συνευλεγμένη. Methodus fructuosa Deum, B. Virginem, et Sanctos colendi. In gratiam Graecophilorum ex variis collecta. Posenii typis haeredum Belnay 1837. (Latinul és görögül.) 12°, 71. M.

Végül egy bécsi nyomtatvány :

14. Εἰς τὴν ἀποβίωσιν τοῦ προηνοῦς καὶ φιλογενοῦς Δημητρίου Ἰωάννου Τακιατζῆ κατὰ τὴν 21. 7 βρίου (3. 8 βρίου περὶ ὥραν 9^{1/2}) 2^{1/2} ἑσπέρας. Ἐν Βιέννῃ 1819. Γεώργιος ὁ Ρουσιάδης τοῖς Συγγενέσι καὶ Συμπολίταις αὐτοῦ. 8°, 37. M.

HORVÁTH ENDRE:

A nagyszombati szakácskönyv. E szakácskönyv címlapján ez áll: *Szakács Mesterségnek Könyvetskéje*, Mellyben Külömb-külömbféle válogatott tzipra, jó, egészséges, hasznos, tiszta és szapora Etkeknek meg-készítése, Sütése, és Főzése, mint egy Elés-kamarában, rövideden leirattatik, és kinek-kinek hasznára le-ábrázoltatik. Melly most meg-bővítettvén. I. Több szűkséges, és hasznos Etkek nemeinek készítésével. II. LIKTARIOMOK 's egyéb holmik tsinálásáról egy jeles Tractával: A' Gazdaszszonyoknak nagy könnyebbségekre e' kis formában ki bót-sáttatott. *Nagy-Szombatban*, Az Académiának bötűivel, 1742. Esztend. — A címlap tehát bővített és kis alakban újra kiadott szakácskönyvről beszél. Valóban ez a szakácskönyv, mint ez az első pillanatra megállapítható, csak lenyomata a MISZÓTFALUSI KISS MIKLÓS híres könyvnyomtató műhelyében 1695-ben készült Szakács mesterségnek könyvetskéjének. E művet a RMKT nem említi, de SZABÓ KÁROLY a MKSzemle 1882. évfolyamának 92. lapján hírt ad róla, ahol azt írja, hogy a kolozsvári unitárius kollégium és a kunszentmiklósi református gimnázium könyvtárában van egy-egy példánya. E folyóirat

1884. évfolyamának 115. lapján viszont azt írja, hogy a kunszentmiklósi példány 1698-ban jelent meg. Tudakozódásom alapján meg kell állapítanom, hogy a szóbanforgó példány ma nincs meg a gimnázium könyvtárában, s nem is tudnak róla, hogy valaha meg is volt. Pedig meg kellett lennie, mert HERMANN OTTÓ, mint *A magyar halászat* könyvének 132. lapján megírta, használta azt a példányt, amely 1698-ban jelent meg. Két példánya nem lehetett a könyvtárnak e műből, tehát ott az 1695-i kiadású példány nem lehetett meg. A MKSzemle 1882-i közleménye eszerint tévedés, SZABÓ KÁROLY bizonyára nem is látta azt a példányt. Az 1884-i közlemény azonban nyilvánvalóan helyes, s az előbbi hiradás helyesbítésének tekintendő, bár ott nincs meg ez a megállapítás.

Hová tűnhetett mármost ez a példány? A szegedi Polgáriiskolai Tanárképző könyvtárában van egy 1698-i kiadású szakácskönyv, amely KISS ÁRON könyvtárából került oda. Valószínűnek tartom, hogy ez a példány volt eredetileg a kunszentmiklósi ref. gimnázium könyvtárának tulajdona, s onnan került valamiképen KISS ÁRON ref. püspök könyvei közé. Ez a kiadás eszerint unikum, több példányról egyelőre nem tudunk. Így a kolozsvári unitárius kollégium 1695-i kiadású példányának is unikumnak kellene lennie, mert a SZABÓ KÁROLY idézte másik példány nem létezik. Azonban az 1695-i kiadás mégsem unikum, mert másodpéldánya megvan a Nemzeti Múzeum Széchényi Könyvtárának Todoreszku-gyűjteményében. Sajnos, ez a példány nem teljes, mert a második fv (17—32. l.) hiányzik belőle.

A teljesség kedvéért megemlítem, hogy a budapesti Egyetemi Könyvtárban is van egy kéziratos szakácskönyv, melynek címe: *Szakátskoenyvetske Mellyet Elsőben a' Csiki Clastromban irtanak.* Jelzése: E. 73. A könyvbe STEPH. KAPRINAI híres jezsuita atya neve is be van írva, s az előszó végén ez olvasható: „Colosvarott 1693.“ Ez a kéziratos szakácskönyv is csak egyik másolata a tárgyalt szakácskönyvek ősenek. Azonban ez sem teljes, mert a szakácskönyvnek csak mintegy háromnegyedrészre van lemásolva, azután már csak néhány étel neve szerepel.

BEKE ÖDÖN.

Versbe szedett XVIII. századi könyvtár. A XVIII. századból számtalan kéziratos magyar könyv: „omniarium“, „polihistóriai jegyzetek“, „jegyzőkönyvecskék“, versek, prózai szövegek tarka gyűjteményei, vagy régi szövegek, sőt egykorú könyvek teljes másolatai maradtak reánk közkönyvtárakban és magán-gyűjteményekben. A XVIII. század művelődésre szomjazó magyar papjának, tanítójának, kisbirtokos nemesének olykor nyilván nem állott módjában megvásárolnia mindazokat a könyveket, amelyeket olvasgatni akart s ezért a